

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

Принципи на OECD за корпоративен контрол¹

Предисловие

Тези принципи са създадени, за да подпомогнат националните правителства, членуващи и нечленуващи в OECD – Организацията за икономическо сътрудничество и развитие, в техните опити да оценят и подобрят законовата, институционалната и регулаторната рамка на корпоративния контрол в своите страни, както и да осигурят ръководство и съвети на фондовите борси, инвеститорите, корпорациите и останалите заинтересовани страни, които играят определена роля в процеса на развитие на доброто корпоративно управление. Принципите акцентират върху публично търгуваните компании. Въпреки това до степенята, до която се смятат за приложими, те биха могли да се използват като полезен инструмент за подобряването на корпоративния контрол на компанияте, които не се търгуват на фондовите борси, както и на частните и държавните предприятия. Принципите представят общата база, която страните – членки на OECD, считат за крайно необходима за развитието на добрата управленска практика. Създадени са с намерението да бъдат кратки, разбираеми и достъпни за международната общност. Не е предвидено те да заместят инициативите на частния сектор за развитие на по-детайлна „най-добра практика“ в управлението и контрола.

OECD и правителствата, членуващи в нея, все повече и повече приемат синергията между макроикономическата и структурната политика. Ключов елемент в подобряването на икономическата ефективност е корпоративният контрол, които включват редица отношения между мениджмънта на една компания,

¹ Текстът е взет от сайта на OECD <http://www.oecd.org/>, като са включени само Принципи без анотациите към тях.

нейния борд, акционери и другите заинтересовани страни. Корпоративният контрол осигурява също и структурата, посредством която се поставят целите на дадена компания, определят се средствата за постигането им, както и средствата за контрол над резултатността на компанията. Добрият корпоративен контрол трябва да предостави на борда и на мениджмънта подходящи stimuli да преследват целите, които са в интерес на компанията и акционерите, както и да спомогне за осъществяването на ефективен надзор, като по този начин фирмите се поощряват да използват ресурсите си по-ефективно.

Корпоративният контрол е само част от много по-големия икономически контекст, в който фирмите работят, който включва примерно макроикономическата политика и степента на развитие на конкуренцията на продуктовете и факторните пазари. Рамките на корпоративния контрол зависят още и от правната, регулаторната и институционалната среда. Освен това фактори като бизнес етиката, корпоративното осъзнаване на социалните и собствените на съответната среда интереси на общността, в която компанията работи, също може да окаже влияние върху нейната репутация и дългосрочен просперитет.

Разнообразни са факторите, влияещи на корпоративния контрол и процеса на вземане на решения от фирмите, представляващи съществена значимост за дългосрочния им просперитет, но Принципите акцентират само върху проблемите на корпоративния контрол, които са резултат от разделението на собствеността от контрола. Някои други въпроси, които са важни за процеса на вземане на решения в дадена фирма, като например нейната загриженост за околната среда и етичните норми, се вземат под внимание, но се разглеждат по-задълбочено в някои други инструменти, разработени от OECD (включително Указанията за мултинационалните предприятия и конвенцията и препоръките върху подкупите), както и в инструменти, разработени от други международни организации.

Степента, до която корпорациите спазват основните принципи на добрия корпоративен контрол, става един все по-важен фактор при вземането на инвестиционни решения. От особено значение е връзката между практиките на корпоративния контрол и придобиващите все по-голяма интернационалност инвестиции. Международните капиталови потоци дават възможност на компаниите да получават финансиране от все по-голям брой инвеститори. Ако държавите могат да пожънат всички ползи от глобалните капиталови пазари и ако привлекат дългосрочен „търпелив“ капитал, мерките на корпоративния контрол би трябвало да бъдат добре разбрани и да заслужат доверие по целия свят. Дори и ако корпорациите не разчитат главно на чуждестранни източници на капитал, придържането към практиките на добрия корпоративен контрол ще спомогне за увеличаване доверието на местните инвеститори, може да

намали цената на капитала и в крайна сметка да доведе по-стабилни източници на финансиране.

Корпоративният контрол се влияе от отношенията между участниците в системата за управление и контрол. Акционерите, притежаващи контролен пакет от акциите на компанията, които могат да бъдат физически лица, семейни холдинги, блокови съюзи, други компании, действащи чрез холдингови компании или кръстосана собственост, могат значително да повлияят върху корпоративното поведение. В ролята си на собственици на акционерен капитал, институционалните инвеститори все повече желаят да имат глас в корпоративния контрол на някои пазари. Индивидуалните инвеститори обикновено не желаят да упражняват правото си на управление и контрол над компанията, но могат да бъдат силно заинтересовани от това да получат справедливо отношение от страна на акционерите с контролно участие и мениджмънта. Кредиторите играят важна роля в някои системи за управление и контрол и имат потенциала да служат като външни контрольори на корпоративната резултатност. Заетите в компанията и другите заинтересовани лица имат основна роля за постигането на дългосрочен просперитет от страна на компанията, докато правителствата са тези, които определят цялостната институционална и законова рамка на корпоративния контрол. Ролята на всеки един от тези участници и взаимодействието между тях варира значително сред страните – членки на OECD, както и сред страните, нечленуващи в нея. Тези взаимоотношения са предмет отчасти на закона и регулациите, и отчасти на доброволната адаптация и пазарните сили.

Няма само един модел за добър корпоративен контрол. В същото време работата, свършена от OECD и страните – членки на тази организация, набелязва някои общи елементи, които лежат в основата на добрия корпоративен контрол. Принципите са изградени на базата на тези общи елементи и са формулирани така, че да обхващат различните модели, които съществуват. Те например не препоръчват нито една отделна структура на борд, а терминът „борд“, по начинът по който е използван в този документ, се очаква да обхваща различните национални модели на структуриране на борда, които са характерни за страните – членки на OECD. В типичната двустепенна система, използвана в някои страни, „борд“, по начина по който е използван в Принципите, се отнася за „надзорния съвет“, а „ключови директори“ се отнася за „управителния съвет“. В системите, където единният борд се контролира от вътрешен одиторски борд, терминът „борд“ включва и двата.

Принципите са необвързващи и нямат за цел да бъдат подробни предписания за националните законодателства. Тяхната цел е да служат като отправна точка. Те могат да бъдат използвани от политиките, когато те разглеждат и разработват законовата и регулаторна рамка за корпоративен контрол, кои-

то отразяват техните собствени икономически, социални, законови и културни условия, както и от участниците на пазара, когато разработват своите собствени практики.

По природа тези Принципи са еволюционни и трябва да бъдат разглеждани в светлината на значителните промени в условията. За да останат конкурентноспособни в един променящ се свят, корпорациите трябва да обновяват вече съществуващите си практики за корпоративен контрол и да възприемат нови такива. По този начин те ще могат да отговорят на новите изисквания и да се възползват от новите възможности. По същия начин правителствата носят висока отговорност за оформянето на ефективна регулаторна рамка, която да предоставя достатъчна гъвкавост, позволяваща на пазарите да функционират ефективно и да отговарят на очакванията на акционерите и на другите заинтересовани лица. Правителствата и участниците на пазара сами решават как да прилагат тези Принципи при разработването на собствените си рамки за корпоративен контрол, като вземат под внимание разходите и ползите от регулацията.

Принципите, представени тук, покриват пет области: I) Правата на акционерите; II) Равноправното третиране на акционерите; III) Ролята на заинтересованите лица; IV) Разкриването на информация и прозрачността; V) Отговорностите на борда. В началото на всяка една от тези секции стои един Принцип, представен в удебелен курсив, след който са предоставени някои поддържащи препоръки.

I. Правата на акционерите

Рамката на корпоративния контрол трябва да защитава правата на акционерите

- ✓ Основните права на акционерите включват правото да: 1) подсиgurят методи за регистрация на собствеността; 2) прехвърлят или продават акции; 3) получават всяка информация, която е важна за компанията, редовно и навреме; 4) участват и гласуват на общите събрания на акционерите; 5) избират членове на борда; 6) разпределят печалбата на корпорацията.
- ✓ Акционерите имат правото да бъдат добре информирани по отношение на решенията, свързани с фундаментални корпоративни промени, и да участват в тях. Такива промени са: 1) поправки в устава, дружественния договор или други ръководни за компанията документи; 2) одобряването на емисия на допълнителни акции и 3) извънредни транзакции, които в крайна сметка завършват с продажба на компанията.
- ✓ Акционерите трябва да имат възможност да участват ефективно и да гласуват на общите събрания на акционерите. Те трябва да бъдат ин-

формирани за правилата, включително процедурите по гласуването, по които се ръководят общите събрания на акционерите:

1. На акционерите трябва да бъде предоставена достатъчна и навременна информация относно датата, мястото и дневния ред на общите събрания, както и пълна и навременна информация относно въпросите, които трябва да бъдат решени на събранието.
 2. На акционерите трябва да бъде предоставена възможност да задават въпроси на борда и да включват в дневния ред на общите събрания проблеми, предмет на разумни ограничения.
 3. Акционерите трябва да имат възможност да гласуват лично или чрез пълномощници, като ефекта от този глас трябва да бъде равносетен, без значение дали е даден лично или чрез пълномощник.
- ✓ Капиталовите структури и уредба, които предоставят възможност на определени акционери да придобият дадена степен на контрол, която не е пропорционална на притежавания от тях акционерен капитал, трябва да бъдат незабавно разкривани.
 - ✓ На пазарите за корпоративен контрол трябва да бъде позволено да функционират по ефективен и прозрачен начин.
 1. Правилата и процедурите, управляващи придобиването на корпоративен контрол чрез капиталовите пазари, както и извънредни сделки, като сливания и продажби на значителни части от активите на корпорацията, трябва да бъдат ясно обявени и разкрити, така че инвеститорите да могат да разберат какви са техните права и възможности да получат парично обезщетение. Сделките трябва да бъдат сключвани на прозрачни цени и при честни условия, които защитават правата на всички акционери в зависимост от техния клас.
 2. Инструментите за защита от превземане не трябва да бъдат използвани за предпазване на мениджърите от поемане на отговорност.
 - ✓ Акционерите, включително институционалните инвеститори, трябва да преценяват цената и ползите от упражняване правото си на глас.

II. Справедливото третиране на акционерите

Рамката на корпоративния контрол трябва да осигурява равноправното третиране на всички акционери, включително и миноритарни и чуждестранни акционери. Всички акционери трябва да имат възможност да получат ефективно обезщетение при нарушаване на техните права.

- ✓ Всички акционери от един и същи клас трябва да получават равно отношение.
 1. Всички акционери от един и същи клас трябва да имат еднакви права на глас. Всички инвеститори трябва да получават информация за пра-

вата на глас, съпровождащи различните класове акции преди да ги закупят. Всяка промяна на правата на глас трябва да подлежи на гласуване от акционерите.

2. Гласовете трябва да бъдат събирани от попечители или номинирани лица по начин, предварително съгласуван със собственика на акциите.
 3. Процесите и процедурите за провеждане на общи събрания на акционерите трябва да позволяват на всички акционери да получават равностойно третиране. Процедурите в компанията не трябва изрично да затрудняват или оскъпяват подаването на гласовете.
- ✓ Търговията от страна на инсайдрите и злоупотребата от типа търгуване със себе си (self-dealing) трябва да бъдат забранени.
 - ✓ Членовете на борда и мениджърите трябва да бъдат задължени да разкриват всички свои материални интереси по различните сделки или въпроси, засягащи корпорацията.

III. Ролята на другите заинтересовани лица в корпоративния контрол

Рамката на корпоративния контрол трябва да признава правата на другите заинтересовани лица по начин, определен със закон и да поощрява активното сътрудничество между корпорациите и другите заинтересовани лица за създаването на благосъстояние, работни места, както и за устойчивостта на финансово стабилните предприятия.

- ✓ Рамката на корпоративния контрол трябва да гарантира, че правата на другите заинтересовани лица, които са защитени от закона, се зачитат.
- ✓ Там, където другите заинтересовани лица са защитени от закона, те трябва да имат възможност да получат ефективно обезщетение при нарушаването на техните права.
- ✓ Рамката на корпоративния контрол трябва да позволява разработването на увеличаващи резултатността механизми за участие на заинтересованите лица.
- ✓ Там, където другите заинтересовани лица участват в процеса на корпоративен контрол, те трябва да имат достъп до съответната информация.

IV. Разкриване на информация и прозрачност

Рамката на корпоративния контрол трябва да подсигури навременно и акуратно разкриване на информацията относно всички съществени въпроси, засягащи корпорацията, включително финансовото положение, резултатността, собствеността и управлението и контрола на компанията.

- ✓ Разкриването на информацията трябва да включва, но не да бъде ограничено до съществена информацията относно:

1. Финансовите и оперативни резултати на компанията.
 2. Целите на компанията.
 3. Големите акционерни пакети и права на глас.
 4. Членовете на борда, висшите изпълнителни директори, както и тяхното възнаграждение.
 5. Съществени предвидими рискови фактори.
 6. Съществени проблеми, засягащи заетите и другите заинтересовани лица.
 7. Структурите и политиките за управление и контрол.
- ✓ Информацията трябва да бъде подготвяна, одитирана и разкривана в съответствие със стандартите за високо качество на счетоводното отчитане, разкриването на финансова и нефинансова информация и одита.
 - ✓ Трябва да бъде осъществяван годишен одит от независим одитор, за осигуряване външно и безпристрастно потвърждение на начина, по който са изготвени и представени финансовите отчети.
 - ✓ Каналите за разпространяване на информация трябва да осигуряват справедлив, навременен и оправдаващ разходите достъп на потребителите до съответната информация.

V. Отговорностите на борда

Рамката на корпоративния контрол трябва да осигури стратегическото ръководство на компанията, ефективния контрол над мениджмънта от страна на борда, както и отговорността на борда към компанията и нейните акционери.

- ✓ Членовете на борда трябва да действат на базата на пълна информираност, искрено и с нужното усърдие и грижа за компанията, както и в най-добър интерес на компанията и акционерите.
- ✓ Когато решенията на борда могат да засегнат различните групи акционери по различен начин, бордът е длъжен да се отнася към акционерите справедливо.
- ✓ Бордът трябва да осигури законосъобразност и да вземе под внимание интересите на другите заинтересовани лица.
- ✓ Бордът трябва да изпълнява определени ключови функции, включително:
 1. Преглеждане и ръководене на корпоративната стратегия, основните планове за действие, политиката по отношение на риска, годишните бюджети и бизнес планове; да поставя целите, свързани с резултатността на компанията; да контролира осъществяването им и резултатността на корпорацията, както и да контролира големите капиталови разходи, придобиванията и продажбите на обособени части от компанията.

2. Да избира, възнаграждава, контролира и, когато е необходимо, да поменя висшите изпълнителни директори, както и да осъществява контрол над планирането на приемствеността.
 3. Да преразглежда заплащането на висшите изпълнителни директори и на борда, както и да осигурява формален и прозрачен процес на номиниране на членовете на борда.
 4. Да наблюдава и управлява потенциалните конфликти на интереси на мениджмънта, членовете на борда и акционерите, включително злоупотребите с активи на компанията или пък злоупотребите при сделки със свързани лица.
 5. Да осигурява интегритета на системите за счетоводна и финансова отчетност на компанията, включително независимия одит, както и да се гарантира, че съответните системи за контрол са на мястото си и по-специално системите за контролиране на риска, за финансов контрол и за съблюдаване на закона.
 6. Да контролира ефективността на практиките за управление и контрол, в съответствие с които работи бордът, и да прави промени, когато това е необходимо.
 7. Да осъществява контрол над процеса на разкриване на информация и комуникация.
- ✓ Бордът трябва да може да дава обективна оценка на корпоративните дела, която оценка трябва да е независима, особено от мениджмънта.
1. Бордът трябва да разглежда назначаването на достатъчен брой изпълнителни членове на борда, които да могат да дават независима оценка на задачите, за които съществува възможност от възникване на конфликти на интереси. Примери за такива ключови отговорности са финансовата отчетност, номинирането и възнаграждението на изпълнителните директори и на членовете на борда.
 2. Членовете на борда трябва да посвещават достатъчно време на своите отговорности.
- ✓ За да изпълнят своите отговорности, членовете на борда трябва да имат достъп до точна, адекватна и навременна информация.